

Morten Arnfred

Instruktør. Født 2.8.1945. Morten Arnfred kom til instruktør-jobbet med en utrolig alsidig baggrund som filmarbejder. Mest betydningfuldt i denne periode var vel hans arbejde som fotograf – et arbejde, han dog ikke for alvor satsede på. Som fotograf anser han sig næppe mere end jævnt kompetent.

Instruktørdebuten kom med ungdomsfilmen *Måske ku' vi*, da han og et andet praktisk hovede på produktionen Morten Bruus trådte til under optagelserne og supplerede den oprindelige ene-instruktør Lasse Nielsen. Filmen havde en friskhed og verve, der klart placerede den som en af halvfjerdsernes bedste ungdomsfilm, måske kun overgået af Arnfreds næste film, *Mig og Charly*, hvor han også fik en delt instruktør-credit, denne gang med fotograften Henning Kristiansen. Atter stammede idéen – en filmatisering af romanen "De hvide hænder" – fra en anden, samme Kristiansen, men Arnfred skrev dialog og personinstruerede, mens Kristiansen fotograferede.

Mig og Charly gav et bredt malet billede af et provinsby-miljø, der ikke var blevet så detaljerigt og præcist skildret i nyere dansk film. Samtidig var der ung følsomhed og psykologisk træfsikkerhed i skildringen af venskabet mellem hovedpersonen den borgerligt trygge, men fremtidsusikre Steffen og den lige så unge, men allerede kriminaliserede Charly, der er anbragt på et ungdomshjem. – "I *Mig og Charly* var jeg primært interesseret i provinbymiljøet og i scenerne, hvor de to unge fyre ramler sammen. Det var såmænd ikke så ambitiøst," har Arnfred udtalt i et interview.

Ambitionerne steg med Arnfreds første ene-instruktør-film, *Johnny Larsen*, der igen går på opdagelse i et forsømt miljø i dansk film, arbejderhjemmene i nederste lønklasse. Atter et stof, der kom til Arnfred "ude fra": et stort, uformeligt manuskript efter John Nehms første bøger, som Arnfred i samarbejde med Jørgen Melgaard bearbejdede til en koncis, kærligt humanistisk skildring af en arbejderdrengs spirende oprør og begyndende modning i halvtredsernes første år. Her var hver detalje så sikkert bragt på plads, hver præstation så præcis indtil den mindste betoning, at *Johnny Larsen* straks skilte sig markant ud fra den danske gennemsnitsfilm. Og som en humanistisk farvet, rent tonende film om, hvad det vil sige at lære at sige nej, når man har alle sociale odds imod sig, står filmen stadig som en af de betydeligste i nyere dansk film.

Fire år efter lavede Arnfred så *Der er en yndigt land*, en ny landvinding hvad angår miljøet, den moderne danske bondestand, el-

lers praktisk talt totalglemt af nyere dansk film. Det blev historien om den gammeldags landmands problemer med at tilpasse sig landbrugets nye teknologiske metoder, men samtidig en film om familiesammenhold og familiekonflikter – temaer, som Arnfred genoptog fra *Johnny Larsen*. Midt i Knuds mange kriser lå troen på familiesammenholdets værdi hele tiden som en positiv baggrundstone.

Morten Arnfred er et begavet eksempel på en instruktørtype, der er meget mere almindelig i udlandet end herhjemme: instruktøren, der ikke starter fra grunden med det hvide papir som sin egen forfatter, men bygger sit manuskript op på allerede eksisterende, mere eller mindre formløst materiale. Det har ikke drejet sig om at være trofast mod forlæggerne, men at bruge dem som springbræt for at lave et personligt farvet manuskript, der fungerer som film.

Denne metode har tilladt Arnfred at udvikle sin temakreds og sit erfaringsområde uden at miste sin identitet. Han har i alle sine film stået fast ved et socialt, humanistisk engagement, der bunder i respekt og kærlighed til filmens personer. Og denne respekt og kærlighed giver sig udtryk i den præcist nuancerede måde, de skildres på, i tonefaldets træfsikkerhed og tonelejets ofte humoristiske eller underfundige neddæmpethed.

Slutscenen i *Johnny Larsen* er et eksempel på Arnfreds metode: han behøver blot at anbringe Johnnys familie omkring et bord for bevægende smukt og ganske stilfærdigt at samle alle filmens generationsmodsatninger i en udklang af stærkt betinget håb. For Johnny lærer nok at sige sin mening, men længere går hans udvikling ikke. Som Steffen i *Mig og Charlie* og landmanden Knud i *Der er et yndigt land* gennemgår han en læreproces, der standser på et ret uudviklet stade. De videre trin vil Arnfreds kommende film forhåbentligt fortælle om.

Morten Piil

Den forsvundne fuldmægtig (71 F-ass), **Bordellet** (72 co-F), **Afskedens time** (73 F-ass), **Gæstearbejdere** (74 F), **Prins Piwi** (74 co-I+co-P+F-ass+co-Mu+S), **Per** (F-ass), **Det gode og det onde** (75 F-ass), **Violer er blå** (75 I-ass+Still-F), **Kun sandheden** (75 still-F), **Den korte sommer** (76 Still-F), **Måske ku' vi** (76 co-I+co-F+co-Mu), **Strømer** (76 I-ass), **Dreng** (77 co-F), **I hovedet på erhvervschefen** (77 tv Mu), **Terror** (77 F), **De 141 dage** (77 dokumentarfilm co-F), **Mig og Charly** (78 co-I+co-M+co-F), **Slægten** (78 I+co-M), **Hjemlig hygge** (82 kortfilm I+M+KI) **Der er et yndigt land** (83 I+co-M), **The Flying Devils/De flyvende djævle** (85 DA/SV I-ass), **Nhue-Giul og Shawali-Kol Som-saineng-Rufina-Lister-Beshir-Afriday-Antonio-Seife-Luay-Fatima** (86 videofilm prod. for Dansk Flytningehjælp I).

Bille August

Instruktør. Født 9.11.1948. Bille Augusts film er nogle af de lykkelige eksempler på at kvalitet og succes ikke behøver at være modsætninger. Med sine fire spillefilm har han ikke blot vundet kritikernes gunst, men også et stort publikums. De gælder især filmene over Bjarne Reuters populære børne- og ungdomsromaner. Og selvom Reuter formentlig har sin del af æren for populariteten, så har August også sin, for i tone og stil er filmene og historierne umiskendeligt Bille Augusts.

Uddannet som fotograf i Sverige havde han inden instruktørdebuten været fotograf på nogle svenske produktioner. Efter ophold på Filmskolen herhjemme, og arbejde med reklame- og industrifilm, instruerede han dokumentarfilmen om cykelrytteren Kim G. Svendsen, og spillefilmdebuterede med *Honing Måne*.

Det blev en historie om stille eksistenser i nutidens hverdagsdanmark, om to naive tryghedsnarkomaner hvis ægteskab smuldrer, to mennesker der er ofre for kræfter de ikke forstår og som bærer på drømme de ikke magter at realisere.

Men instruktøren forstår disse bagvedliggende kræfter, der kunne ikklædes ord som "ofre for forbrugersamfundet", "pseudobehovstilfredsstillelse", "ensomheden i betonforstaden", kort sagt de fænomener der er eller var karakteristiske for velfærdsstaten Danmark. De tager de givne klicheer for pålydende og lever i dem, ikke mindst i troen på de normer der er podet ind gennem opvæksten, gennem familien.

I enkle, velovervejende scener lægges der sten på sten i udbygningen af personkarakteristikken. Gennem minutios billedopbygning og klipning og med imponerende sikker sans for detaljens betydning i helheden, hvor centrale metaforer placeres med omhyggeligt kalkuleret præcision, får August afskrællet lagene. Til slut står velfærdsborgeren og -samfundet klædt af til skindet.

Men der er en kølig distance i hele holdningen, en egen kuldslåethed, der gør dissectionen mere til en videnskabsmands konstaterende klassificering, end til en engagerende protest.

Den holdning følger mere eller mindre med i den næste film *Zappa*, hvor August (for tre film) slår sig ned i Brønshøj i 60'erne. Her er velfærdsdanskeren skiftet ud med barnet Buster og de unge der med fuld fart er på vej ind i velfærdssamfundet og voksenverdenen. Og den teknisk velkontrollerede Bille August viser sig også at kunne aflokke amatører og børn ægte reaktioner, og fange detaljerne i mimik og spil.

I *Zappa* bliver det bekræftet, at den lurende pessimisme især har sin begrundelse i en oplevelse af socialisationsprocessen som et tab af oprindelig og uskyld. Disse værdier besidder barnet Buster til fulde, men de allerede er smadret hos Zappa-trioen, Bjørn, Mulle og Steen. Tydeligst hos Steen, hvis karriere- og egocentrerede forældre ikke forstår hans skrig om følelsesmæssig nærhed, der dermed slår udad i ond terroriseren af de andre to.

Tro håb og kærlighed følger Bjørn videre, denne gang med Erik som våbenbroder og ven. Tænkt som et positivt modstykke til *Zappa*, som en film der skulle få Bjørn ud af den tragiske situation han endte i der, er det dog karakteristisk for August, at der er investeret mest nerve i skildringen af Eriks forvinklede familieforhold med den strengt autoritære og følelsesblokerede far og den kuede men forstående mor.

Det kunne ligne en tanke, at positive figurer som Buster fra *Busters verden* og Anna fra *Tro, håb og kærlighed* lever i faderløse familier og er mennesker uden de blokeringer og hæmninger som ellers flourer i Bille Augusts univers. I det perspektiv kan det igangværende projekt med *Pelle Erobreren* måske ses som en personlig renselsesproces, hvor projektet ikke mindst er at skildre et varmt far-søn forhold.

Dan Nissen

Kim G. – en cykelrytter på *Ordrupbanen* (75 kortfilm I+P) *Hemåt i natten* (76 SV/FI F), *Mån kan inte våldtas/Mænd kan ikke voldtages* (77 SV/FI F), *Christiania* (77 dokumentarfilm co-F), *Honning Måne* (78 I+M), *Et par dage med Magnus* (78 tv-serie I), *Kårleken* (80 SV F), *Tomas – et barn du ikke kan nå* (80 co-F), *Verden er så stor, så stor* (80 tv I+M), *Guld hjertet* (81 novellefilm I) *The Grass Is Singing/Græsset synger* (81 Zambia/SV F), *Maj* (82 tv I+M), *Zappa* (83 I+co-M), *Busters verden* (84 forkortet udgave af tv-serie fra samme år i 6 dele I+co-M), *Tro, håb og kærlighed* (84 I+co-M).

Gabriel Axel

Instruktør. Født 1918. Gabriel Axels karriere er i sandhed besynderlig: Født som Gabriel Axel Mørck af danske forældre i Paris og opvokset i Frankrig kom han som 17-årig til Danmark og blev uddannet som skuespiller på Det kgl. Teaters elevskole; fra 1945 var han skuespiller i Frankrig og havde bl.a. småroller på Louis Jouvets berømte Théâtre de l'Athénée, men vendte i begyndelsen af 50'erne tilbage til Danmark som skuespiller og siden teater- og filminstruktør; i 1977 tog han atter tilbage til Frankrig og blev en feteret TV-filminstruktør; og nu, ti år senere, er han igen i Danmark med sin Blixen-filmatisering, *Babettes gæstebud*, der med den franske stjerne Stéphane Audran i hovedrollen så at sige forener denne fransk-danske pendulfart i ét værk. Ud af dette levnedsløb tegner sig et billede af en ambitiøs filmmand, der lægger rimeligt flod ud med den folkelige familiekomedie *Altid ballade*, efterfulgt af Sønderby-filmatiseringen *En kvinde er overflødig* (der om ikke andet har bevaret Cla-

ra Pontoppidans pragtpræstation for eftertiden) og den vittige politiske satire *Guld og grønne skove*. Derefter slår han sig tilsyneladende til tåls med den danske folkekomedie (med *Det trossede Paradis* som et uopsideligt hit), indtil han får muligheden for at realisere den stort anlagte Saxo-film *Den røde kappe*. Da denne film, i stedet for den store kunstneriske triumf, bliver en dundrende fiasko, slår karrieren et styrt dyk ned i halvlumre erotica (*Det kære legetøj*) og plat folkelighed (*Familien Gyldenkal*) – en nedtur, der afbrydes af en invitation fra fransk TV og gennembruddet i 1977 med Rembrandt-filmen *Nattevagten*. Dernæst følger Balzac-filmen *Præsten i Tours*, ligesom *Nattevagten* med Michel Bouquet i hovedrollen og, som det eneste filmværk, belønnet med den fornemme Balzac-pris; siden bl.a. eventyrfilmen *Loiseau bleu* med Bibi Andersson og Leslie Caron; og senest den store og dyre TV-serie (fem spillefilmlange afsnit, lavet over fire år) efter Bernard Clavels bestseller *Les colonnes du ciel*. Tegner dette levnedsløb samtidig det gammelkendte billede af dansk films forstokkede uformåenhed? Eller af den danske kulturs aparte modvilje over for det selvbestaldede geni og den sydeuropæiske arrogance? Eller vil *Babettes gæstebud* overbevise os om, at det virkelig er sandt, at den grimme danske ælling er blevet en smuk fransk svane?

Asbjørn Skytte

Døden (51 tv I), *Pantalones bryllup* (52 tv I), *Forlovelse indgået* (52 tv I), *Skyggedans* (52 tv I), *Aften* (52 tv I) *Et spil* (53 tv I), *En bjørn* (53 tv I), *Hallo, derude* (53 tv I), *Falske nøgler* (53 tv I), *Kong Renés datter* (53 tv I), *Vi som går køkkenvejen* (53 S), *En svanesang* (54 tv I), *Hvem ved?* (54 tv I), *En mindefest* (54 tv I), *Lapointe og Ropiteau* (54 tv I), *Li'som lidt ensom* (54 tv I), *Tran* (54 tv I), *Archarnerne* (54 tv I), *Kongeligt besøg* (54 S), *Det er så yndigt at følges ad* (54 S), *Himlen er blå* (54 S), *Jan går til filmen* (54 S), *Karen, Maren og Mette* (54 S), *Livet er skønt* (54 tv I) *En skæfuld katharis* (55 tv I), *Marguerite* (55 tv I), *Motivet* (55 tv I), *En caprice* (55 tv I), *En kvinde er overflødig* (55 tv I), *Scapins gæstevæstreger* (55 tv I), *Simon og Laura* (55 tv I), *Bruden fra Dragstrup* (55 S), *Der kom en dag* (55 S), *Altid ballade* (55 I), *Det er så yndigt* (56 tv I), *Dronninger af Frankrig* (56 tv I), *Frøken Julie* (56 tv I), *Vand fra Eufrat* (56 kortfilm Sp), *Kispus* (56 S), *Det tvungne giftemål* (57 tv I), *De røde tjørne* (57 tv I), *Henrik og Pernille* (57 tv I), *En kvinde er overflødig* (57 I), *Boubouroche* (58 tv I), *Munken går i enge* (58 tv I), *Møde ved midnat* (58 tv I), *Strymand Karlsen* (58 S), *Guld og grønne skove* (58 I), *x-60 starter* (59 tv I), *Helle for Helene* (59 I), *Selskabsrejsen* (60 tv I), *Den evige ægtemand* (60 tv I), *Apollon fra Bellac* (60 tv I), *Ole Lukøje* (60 tv I) *Flemming og Kvik* (60 I), *Dr. Belhombres pensionat* (61 tv I), *En dør må være åben eller lukket* (61 tv I), *Mester Pierre Pathelin* (61 tv I), *Peters baby* (61 s), *Han, hun Dirch og Dario* (62 S), *Oskar* (62 I), *Det trossede paradisi* (62 I), *Tre piger i Paris* (63 I+S), *Vi har det jo dejligt* (63 I), *Dannevirkenatten* (64 tv I), *Ægget* (64 tv I), *Pernilles korte frøkenstand* (64 tv I), *Paradis retur 664 I*, *Regnvej og ingen penge* (65 tv-serie i 5 dele I), *Retten på vrangen* (65 tv I), *En ven i boligingen* (65 S), *Frieriet* (66 tv I), *Om tobakkens skadelige virkninger* (66 tv I), *Dyden går amok* (66 S), *Den røde kappe* (67 I+M), *Jeg – en marki* (67 S), *I klemme* (68 tv I), *Orange-soufflé* (68 tv I), *Det kære legetøj* (68 I+M+P), *Amour* (70 DA/FR I+M+co-P), *Med kærlig hilsen* (71 I+M+S+co-P), *Familien Gyldenkal* (75 I), *Familien Gyldenkal sprænger banken* (76 I),

Alt på et bræt (77 I+M), *Un crime de notre temps* (77 FR tv I+M), *La ronde de nuit/Nattevagten* (77 FR tv I+M), *Le Coq de bruyère* (78 FR tv I+M), *Le curé de Tours/Præsten i Tours* (79 FR tv I+M), *La Ramandeuse* (81 FR tv I+M), *Antoine et Julie* (81 FR tv I+M), *L'oiseau bleu* (81 FR tv I+M), *Les colonnes du ciel* (85 FR tv-serie i fem dele I+M), *Babettes gæstebud* (87 I+M).

Erik Balling

Instruktør. Født 29.11.1924. Da Nordisk Film fejrede sin 80-års fødselsdag i november i fjor, gik Erik Balling på Imperials talerstol og takkede af efter at have gjort de sidste fire af de otte glørværdige årtier med – og med et output på 40 spillefilm (én i snit pr. år) bag sig. Alene ved sin støtte tilstedeværelse og myreflittige produktion er Balling blevet en institution i dansk film.

Allerede fra begyndelsen af 50'erne beviste han, at han var et godt bud på den forsteinstruktør, som det gamle kompagni længe havde savnet, og han blev for dansk film, hvad en Raoul Walsh, en Howard Hawks, ja endog somme tider en Alfred Hitchcock havde været for Hollywood. Det var aldrig ambitionen om at lave den store, fine og dybsindige filmkunst, der drev Balling frem. Med en intellektuel velfunderet intuition for, hvad det er, der lokker det brede publikum ind i biografens mørke, fandt han hurtigt frem til sit speciale: den vellavede, begavede og samtidig i bedste forstand folkelige film. Og det er ikke tilfældigt, at glosen *metier* er det ord, der oftest dukker op, når Balling taler om film. Respekten for håndværket og dets krav om perfektion er altafgørende. Med *Poeten* og *Lillemor*-filmene og *Den kære familie* får han for alvor fat i den rigtige ende i 60'ernes begyndelse og via de musikalske eksperimenter, operettefilmene *Sommer i Tyrol* og *Landmandsliv* og musicalerne *Jeg er sku min egen* og *Det var en lørdag aften*, kombineret med agentparodierne om Frede når han frem til sit fuldeste flor i 70'erne med *Olsen-banden*, en serie, der bliver så dominerende, at den efterhånden helt udkonkurrerer resten af den kommercielle danske filmproduktion. Samtidig, og ikke mindre vigtigt, er det Olsen-bandens 13 succeser, der danner basis for moderniseringen af studierne i Valby, ombygningen af Palads Teatret og dermed hele Nordisk Films monopoliserende ekspansion i slutningen af 70'erne.

Med *Olsen-banden* rendyrker Balling sin egen musikalske tone – i perfekt tandemkorrel med makkeren Henning Bahs, medforfatter, scenograf, special effects-ekspert og spasmager – på én gang altmodisch og dog med fingeren på tidens puls, satirisk vittig og med en overlegen, selvfølgelig bevidsthed om sine virkemidler og sit publikum. Ballings arbejdsindsats blev altoverskyggende, og han er ofte (og sikkert med rette) blevet bebrejdet, at han ikke rigtig tillod nye, unge talenter at komme til fadet. Sideløbende

med spillefilmene lavede Balling også TV i dette årti: *Huset på Christianshavn* 1970-77 (han instruerede 36 episoder, men producerede samtlige 84) og *Matador* 1978-81 (18 afsnit). Med sagaen om skæbnerne i Korsbæk skrev Balling og Lise Nørgaard både TV- og kulturhistorie. Og det er egentlig paradoksalt, at her, hvor han ikke var afhængig af, at antallet af solgte billetter skulle sikre profitten, fik Balling sit største publikum: hele Danmarks befolkning, tryllebundet foran skærmen uge efter uge. Og her skabte han samtidig sin fineste, mest meningsfulde kunst.

Asbjørn Skytte

For frihed og ret (49 I+ass), **Vi arme syndere** (52 I overtaget efter Palsbo), **Adam og Eva** (53 I+M), **Vi som går køkkenvejen** (53 I), **Kongeligt besøg** (54 I+M), **På tro og love** (55 M), **Kispus** (56 I+M+P), **Qivitoq** (56 I+P), **Seksdagesløbet** (58 M), **Guld og grønne skove** (58 P), **Poeten og Lillemor** (59 I+M+P), **Forelsket i København** (60 P), **Tro, håb og trolddom** (60 I+co-M+P), **Poeten og Lillemor og Lotte** (60 I+M+P), **Cirkus Buster** (61 I+M+P), **Poeten og Lillemor i forårshumør** (61 I+M+P), **Den kære familie** (62 I+P), **79 af stöðinni/Pigen Gogo** (62 ISL I), **Hvis lille pige er du?** (63 I+M+P), **Døden kommer til middag** (64 I+M+P), **Sommer i Tyrol** (64 I+P), **Halløj i himmelsengen** (65 I+M+P), **Landmandsliv** (65 I+M+P), **Slå først, Frede!** (65 I+P+M), **Slap af, Frede!** (66 I+M+P), **Jeg er sgu min egen** (67 I+P), **Martha** (67 I+P+co-M), **Det var en lørdag aften** (68 I+co-M), **Olsen-banden** (68 I+co-M), **Olsen-banden på spanden** (69 I+co-M), **Rend mig i revolutionen** (70 I+co-M), **Huset på Christianshavn** (70-77 tv-serie i 14 x 6 dele I 6 x 6 dele + P), **One of Those Things/Hændeligt uheld** (71 I+co-M), **Ballade på Christianshavn** (71 I+co-M), **Olsen-banden i Jylland** (71 I+co-M), **Olsen-bandens store kup** (72 I+co-M), **Olsen-banden går amok** (73 I+co-M), **Olsen-bandens sidste bedrifter** (74 I+co-M), **Olsen-banden på sporet** (75 I+co-M), **Kassen stemmer** (76 co-M), **Affæren i Mølleby** (75 I+co-M), **Olsen-banden deruda!** (77 I+co-M), **Olsen-banden går i krig** (78 I+co-M), **Matador** (78-81 tv-serie i 18 dele I), **Olsen-banden overgiver sig aldrig** (79 I+co-M), **Olsen-bandens flugt over plankeværket** (81 I+co-M), **Olsen-banden over alle bjerge** (81 I+co-M), **Kurt og Valde** (83 co-M), **Midt om natten** (84 I+co-M), **Mord i mørket** (86 co-M).

Jon Bang Carlsen

Instruktør. Født 28.9. 1950. Udlært på filmskolen og aktiv som instruktør fra 1972. En kort tid hos teatergruppen Solvognen, som han skildrede i *Dejlig er den himmel blå* og fra 1977 regelmæssig instruktør af kortfilm og spillefilm.

Som personlighed i dansk film står han omtrent alene som en stadigt eksperimenterende, poetisk søgende filmskaber, der kombinerer det dokumentariske og det psykologiske materiale i et stiliseret billedsprog med udstrakt brug af symboler og frie associationer. Den splittelse, der kan præge hans film, skyldes ikke manglende talent, men netop disse forsøg på at finde forskelligartede og kommenterende udtryk for personer. De er ofte karakteristiske ved at være mennesker, som enten i kraft af væsen eller virke på

samme tid hører til i og står uden for deres traditionelle omgivelser. Outsidertemaet i bredeste forstand findes allerede i debuten *Åndssvage Sara* om en fire-årig stærkt retarderet og spastisk pige og kan genkendes i portrætterne af den grundtvigianske bondekone *Jenny*, af substralkongen Hans Smith i *En rig mand* og af den 92-årige ingeniør Ove Arup i *Jeg ville først finde sandheden* – og mest helstøbt i *Før gæsterne kommer*, hvor Bang Carlsen inden for snævre grænser formidler rytmen og tonen hos to kvinder, der forbereder badehotellet på højsæsonen og endnu befinder sig i en verden, der er helt deres egen, før den forvandles af turisterne. Til personskildringen føjer Bang Carlsen ofte en meget sanset miljøfornemmelse, der hører organisk sammen med personernes sårbarhed, forvirring, drømme og angst for at bryde ud – et tema, der især præger hans lange spillefilm, og i tæt samarbejde med fotografen Alexander Gruszynski har han ofte gendigtet danske landskaber i et overrumpende malerisk akkompagnement til handlingen, særligt når historierne har været henlagt til Jylland.

Inden for TV har han arbejdet mindre påfaldende. Sammen med Kirsten Thorup deltog han i 1980 i Teaterafdelingens forfatterinstruktør projekt "El-drama 80", der resulterede i *Du er smuk – jeg elsker dig*. Bang Carlsen har også arbejdet for radioen, bl.a. med de fremragende montager om De Gamles by, der blev en forstudie til *Næste stop – paradys*, og i 1983 udsendte hans digtsamlingen "S-tog til Havet". For tiden færdiggør han sit hidtil mest ambitiøse projekt "Rejsen til Amerika", der bl.a. optages i New Mexico. Forventningerne til det er begrundet i, at Bang Carlsen synes at arbejde lige så inspireret udenlands som i Danmark, blot manuskriptet er hans eget. Den dag, han finder en medarbejder, der kan justere excesserne i den fritliggende billedfantasi, laver han et mesterværk.

Michael Blædel

Åndssvage Sara (72 kortfilm I), **Hvid mands sæd** (74 kortfilm I), **Dejlig er den himmel blå** (75 dokumentarfilm I), **Jenny** (77 kortfilm I+M), **Aftenlandet** (77 S), **En fisker i Hanstholm** (77 kortfilm I+M), **En rig mand** (79 kortfilm I+M), **Achilleshælen er mit våben** (79 S), **Drømme støjer ikke når de dør** (79 S), **Næste stop – paradys** (80 I+M), **Du er smuk – jeg elsker dig** (81 tv I), **Hotel of the Stars** (81 kortfilm I+M+P), **Kontrolløren** (83 tv I+M), **Fugl Fønix** (83 kortfilm I+M), **Før gæsterne kommer** (84 kortfilm I+M), **Den tavse kamp** (84 kortfilm I+M), **Frihedsgudinden** (84 kortfilm I+M), **Smalfilmens søn** (84 kortfilm I+M), **Forbrydelsens element** (84 S), **Ofelia kommer til byen** (85 I+M), **Jeg ville først finde sandheden** (87 kortfilm I+M).

Christian Braad Thomsen

Instruktør, journalist, forfatter. Født 10.12.1940. Udlært som journalist på Århus Stiftstidende og afgang fra filmskolens instruktørlinje i 1969.

Braad Thomsens energiske indsats fordele sig på tre områder. Som kritiker og flittigt festivalgæst har han introduceret upåagtede kvalitetsfilm og adskillige instruktører (Cinema Novo-bevægelsen f. eks.) for danskerne og fra 1974 sat handling bag ordene, da han tog fat på en fortjenstfuld importvirksomhed med tyngde i Godard, Hauff, Eustache, Doillon og ikke mindst Fassbinder, der blev hans afgud, skildret i kortfilmen *Rainer Werner Fassbinder* (75) og analyseret i bøgerne "I Fassbinders spejl" (75) og "Rainer Werner Fassbinder – en rejse mod lyset" (83). Som debattør har han sideløbende gennem tyve år været en konstant oprustet enmandshær i angreb på det offentlige kulturpolitik og i særdeleshed filminstitutionens støtteprincipper. Erfaringerne blev opsummeret og præciseret i bogen "Min syge moder" (86).

Som spillefilminstruktør har han kredset om den voldsinspirerende cirkel, der formes af fortrængninger og fordomme i barndommen, antydningvis i det erindrende hjemstavns-portræt *Herfra min verden går*, dramatisk tilspidset i *Drømme støjer ikke når de dør* og på det teoretiske plan i sin yderste politiske og freudianske konsekvens i *Den man elsker om incest-tabuet*. Det sidste tema har han yderligere uddybet i essaysamlingen "Lysten og loven" (83) og i Freud-biografien "Sigi – erobreren" (84). Hans hidtil bedste film er *Koks i kulissen*, der foruden at behandle temaet om de vellønnede kulturbuereaukrater over for de fattige kunstnere er en vemodig hyldelse til to outsider-skuespillerinder og deres kamp med kunsten, kærligheden og det uforstående borgerskab. Formelt mere sikker og nuanceret i synspunkter og personskildring end de tidligere arbejder rummede filmen hele den sammensatte Braad Thomsenske natur fra det bastante over det medfølede til det sentimentale og det dybt romantiske – karaktertræk, der også er en del af hans polemiske ildhu, som i den hjemlige debat har placeret ham som en oprører med en halv sag, kritikeren, der ofte har ret, men ikke altid helt ret. Det er ikke utænkeligt, at de vedholdende udfald har betydet, at alle projekter siden *Koks i kulissen* er blevet forkastet af filminstitutionens konsulenter. Men selv i det martyrium er der ikke tvivl om, at Braad Thomsens drømme stadig vil støje, uanset den form de dør og genopstår i.

Michael Blædel

Revolution (69 filmskole-afgangsfilmm I), **Slumstormerne** (70 kortfilm I), **Kære Irene** (71 I+co-M), **Blomster til Mona** (74 tv I), **Dusan Makavejev** (74 I kortfilm), **Rainer Werner Fassbinder** (75 I kortfilm), **Herfra min verden går** (76 I+P+M+Sp), **Smertens børn** (77 I+P+M+Sp), **Drømme støjer ikke når de dør** (79 I+M), **Den man elsker** (80 film-essay I), **Kniven i hjertet** (81 I+M+S), **Belladonna** (81 co-KI+Supervisor+S), **Koks i kulissen** (83 I+co-M), **Den erindrende** (85 P).

Henning Carlsen

Instruktør. Født 4.6.1927. Carlsen, der har studeret film i Frankrig, var først knyttet til Minerva-film og siden Nordisk film som kortfilminstruktør. Gennembruddet kom i 1961 med dokumentarfilmen *De gamle*, som i en semi-fiktiv form præget af den franske cinéma vérité-stil skildrede pensionistens problemer. Den udgør sammen med *Familiebilleder* og *Ung* en trilogi om livet i 60'ernes Danmark, et hovedværk i dansk dokumentarisme. Hans første spillefilm, *Dilemma* (1962), blev illegalt optaget i Sydafrika og skildrer med udgangspunkt i en roman af Nadine Gordimer racekonflikter i diktaturstaten. Efter et par svagere film slog Carlsen internationalt igennem med Hamsun-filmatiseringen *Sult* (1966), en skandinavisk co-produktion. Med sine asketiske sort-hvid billeder og Per Oscarssons intense hovedrollespil blev filmen et ægte modernistisk værk, der bød på en højligt original og sært konsekvent udforskning af jeg'et i opløsningsfasen. Forsøg på at få filmisk form på Schades burlesk-erotiske *Mennesker mødes og sød musik opstår i hjertet* og Sandemoses dæmoniske *Klabautermanden* lykkedes derimod ikke, og først med den melankolske, ærke-danske folkekomedie *Man sku' være noget ved musikken*, som efter et manuskript af Benny Andersen fortalte om almindelige mennesker i et københavnsk værtshusmiljø, kom Carlsen igen med et overbevisende værk.

Samarbejdet med Andersen fortsatte i den franske *Un divorce heureux* og den kuriøse *Da Svante forsvandt*. Hverken disse eller de følgende film har dog haft den store gennemslagskraft. Depressionshistorien *Hør, var der ikke en, som lo?* om en arbejdsløs i 30'ernes København og *Oviri*, en internationalt anlagt film om Gauguins kriseår, er en tilbagevendende til temaet fra mesterstykket *Sult*, men resultaterne virker uninspirerede og tunge.

Carlsen, der også har instrueret på teatret (Hochhuths "Stedfortræderen" på Århus teater 1964) og på tv, var 1968-81 leder af Dagmar-biografen og har i en årrække undervist på Den danske filmskole samt 1983-86 siddet i bestyrelsen for Det danske filminstitut.

Peter Schepelem

I formerlære (49 kortfilm I+M), **Dissektion af et marsvin** (50 kortfilm KI), **Dukkestuen** (50 uds 53 kortfilm I+M+Komm), **Civilforsvaret** (50 kortfilm I+M), **Moyopampa Power Plant** (50 kortfilm KI), **Post mortem Technique** (51 kortfilm I+M), **Haakon VII** (52 NO co-I), **El-gjort er velgjort** (53 kortfilm I+M), **Danish Motorboat Story** (53 kortfilm I), **På vej mod et job** (53 kortfilm I+M), **Havets husmænd** (54 kortfilm M), **Velkommen til Vendsyssel** (54 kortfilm I+M), **Mælkehygiejne** (54 kortfilm I+M), **Knive** (54 kortfilm I), **Køleskabe** (54 kortfilm I), **Penge og økonomi** (54 kortfilm I), **Jeg et hus mig bygge vil** (55 kortfilm I+M), **Husmoderfilm III** (57 kortfilm I+M), **Cyklisten** (58 kortfilm I+M), **Ligeud ad luftvejen** (58 kortfilm I+M), **Danfoss - jorden rundt døgnnet rundt** (59 kortfilm I+M), **Et knudeproblem** (59 kort-

film I+M), **Souvenirs from Sweden** (60 SV I+M), **Limfjorden** (61 kortfilm I+M+KI+Komm), **De gamle** (61 kortfilm I+M), **Ren besked om snavs** (62 kortfilm I+M), **Dilemma** (62 I+P+M), **Hvad med os?** (63 I), **Jimmys tog** (63 tv I), **Familiebilleder** (64 kortfilm I+M+P), **I rum sø** (64 tv I), **Ung** (65 kortfilm I+M+P), **Kattorna/Kvindedyr** (65 SV I+M), **Sult** (66 I+M+P), **Mennesker mødes og sød musik opstår i hjertet** (67 I+M+P), **Hvor er magten blevet af?** (68 kortfilm I), **Klabautermanden** (69 I+co-M+co-M), **Er I bange?** (71 dokumentarfilm I+P+co-M), **Man sku' være noget ved musikken** (72 I+co-M+co-P), **I din fars lomme** (73 P), **Un divorce heureux/En lykkelig skilsmisse** (75 FR/DA I+co-M+co-P), **Da Svante forsvandt** (75 I+co-M+P), **Hør, var der ikke en, som lo?** (78 I+M+co-KI), **Arven** (79 NO co-KI), **Pengene eller livet** (82 I+M), **Oviri** (86 I+co-M+co-P).

Erik Clausen

Instruktør. Født 7.3.1942. Da Erik Clausen debuterede som filminstruktør var det ikke overraskende med historien om to gøglere og plautugler, der med frihedslængslen som drivkraft afsløede visitter i fædrelandets ydmyge lokaliteter. *Cirkus Casablanca* var som hentyet ud af den virkelighed gøglerparret Clausen og Petersen havde levet i.

Fast forankrede på venstrefløjten havde de to malere slået sig sammen med Røde Mors Rockcirkus i et politisk totalshow, for siden at stå på egne ben. Filmen var et nyt medie som Clausen kastede sig over, mens Leif Sylvester blev rockmusiker uden en tone i livet, men med en stærk gruppe og gode tekster der førte den folkelige optimisme videre.

Cirkus Casablanca kan ikke mindst opfattes som et commando raid for at tilbageerobre folkekomedien for folket, rive den ud af kløerne på de mange der gennem årene bedrevendende og nedladende havde slået billig mønt af den. Den højrepopulistiske folkekomedie blev venstrepopulistiske og en hidtil ukendt grænseløs og varm sympati for folket, og en urystelig tro på dets værdier.

Det har været grundlaget for indtil nu fire film, der har været vidt forskellige, men har haft friheds- og fællesskabslængslen som motor. Sentimentaliteten og det patetiske ligger lige for med det projekt. Men Clausen har ægthed og en robust og saftig humor, der med gadedrengeflabthed punkterer det forlorne og sønderbomber det sentimentale. Han kan bruge løs af det kulturindustrielle vraggods og få ny ægthed frem i det der i andres hænder bliver foreløst. Klicheer forbruger han bevidst og uden smålighed, men vender dem i luften og puster liv i dem, mens han i sine postkortkulørte billeder driver historien frem.

Men netop historien er hans svage punkt. Gøgleren og den inspirerende anekdotefortæller har indtil nu haft svært ved at styre en sammenhængende historie. *Cirkus Casablanca* var en løseligt komponeret road movie og *Felix* havde så mange historier og citerede stilarter at de snubled over hinanden. Bedst lykkedes *Rocking Silver* om det genopståede 50'er band, selv om de venstrepopu-

listiske rapkæftede skildringer af fjenden ikke kunne bryste sig af analytisk dybsindighed. Men Clausen lagde alen til sin vækst som skuespiller med portrættet af den alkoholiserede Frank, efter han i *Felix* havde været den pæne småborgerlige søn.

Overraskende var *Manden i månen*, hvor Clausen godt vil være alvorlig og vil skabe billedkunst. Har *Felix* for mange historier, har denne en for lille og banal historie, der ikke kan bære de oppustede og selvsmagende billeder. Men satyren stikker ind imellem sin hov frem og giver filmen et anstrøg af gal humor der bliver helt befriende i den tungt fordøjelige historie.

Den ambitiøse Erik Clausen vil meget, og vil formentlig stadig overraske med film selv om han indimellem også turnerer landet tyndt med *Cirkus Himmelblå* og har lavet sketch-programmerne *Clausens garage* til tv, samt en stor billedudsmykning til Sundby hospital. Der er mange strenge at spille på.

Dan Nissen

Mig og Charly (78 S), **Kloden rokker** (78 Mu Medv), **Cirkus Casablanca** (81 I+S+co-M), **Felix** (82 I+S+M), **Rocking Silver** (83 I+S+M), **Midt om natten** (84 S), **The Flying Devils/De flyvende djævle** (85 DA/SV S), **Manden i månen** (86 I+M).

Edward Fleming

Instruktør, Født 25.7. 1924. Edward Fleming er noget så særpræget som en filmskaber, der ikke interesserer sig for billeder.

Det har han i hvert tilfælde selv udtalt, og skønt han elsker at provokere, er det til en vis grad sandt. Kameraet har ikke hans kærlighed. Det har derimod skuespillerne, og derfor bliver Edward Flemings film nogenlunde så gode som deres medvirkende. Sætter han på amatører, kan det gå gruelt galt (*De uanstændige*), hylder han erfarne professionelle, kan resultatet blive indtagende (*Sidste akt*).

Et andet skel gennem Edward Flemings produktion skabes af manuskripterne. Han er mest kedelig, når han affotograferer, komprimerer og højglanspolerer litterære værker – og mest spændende, når han orker at være ulitterært personlig. Når han nostalgisk laver bal bagefter eller bizart holder et lille spejl frem.

Det eneste konsekvente i Edward Flemings stil er hans bramfri humoristiske holdning, og hans kunstneriske profil må blive udvisket i konturerne, fordi han insisterer på at lave film til publikums fornøjelse, ikke ud fra nogen påtrængende indre nødvendighed. Han er håndværker, men siden billedernes bonitet ikke optager ham synderligt, bliver håndværket af ujævn beskaffenhed.

Men Edward Fleming spiller i det mindste med åbne kort og er blottet for pralende

præntioner. Han kan lave solidt fungerende scener og enkle, præcise personportrætter, og gode skuespillere giver han gode chancer. Han holder af sine figurer, og på en måde er hans forhold til mediet præget af en form for kronisk uskyld.

Ebbe Iversen

Olsen-banden (68 S), Olsen-banden på spanden (69 I-ass), – og så er der bal bagefter (70 I+M), Med kærlig hilsen (71 S), Guld til præriens skræppe drenge (71 S), Man sku' være noget ved musikken (72 S), Olsen-bandens store kup (72 S), Mig og mafiaen (73 S), Skipper & Co, (74 S), Sønnen fra vingården (75 S), Den korte sommer (76 I+M), Hjertet er trumf (76 S), Olsen-banden ser rødt (76 S), Lyse udsigter (76 tv I), Troubadouren (77 tv S), Olsen-banden deruda' (77 S), Lille spejl (78 I+co-P+M+co-KI), Hør, var der ikke en, som lo? (78 S), Olsen-banden går i krig (78 S), Rend mig i traditionerne (79 I+M), Olsen-banden overgiver sig aldrig (79S), Nedrykning (79 tv S), Strejferne (80 tv S), Sparekassen (80 tv I), Olsen-banden over alle bjerge (81 S), Befrielsesbilleder (82 S), De uanstændige (83 I+M+co-P+co-KI), Rejscheldet: Fabrikbranden (83 tv-serie S), Den kroniske uskyld (I+M), Ballerup Boulevard (86 S), Sidste akt (87 I+M+co-P).

Astrid Henning-Jensen

Instruktør. Født 10.12.1914. Astrid Henning-Jensen repræsenterer en gammel og sejlvet linie i dansk film. En tradition for venlig og velmenende socialrealisme, positiv og altid livsbekræftende trods alt. Sådan var *De pokkers unger*, sådan er *Barndommens gade* 40 år senere. Beundrere af Astrid Henning-Jensens film betegner dem som varmhjerte, hvad der ikke er en kunstnerisk kompliment, men dog netop en velment.

At hendes film har mange beundrere, også i udlandet, kan ikke undre. Deres livssyn er opmuntrende, deres stil klar, enkel og utvetydig. Kølige hjerner kan kalde den banal, men den er under alle omstændigheder ærlig. Astrid Henning-Jensens oprigtigt engagerede film er uden beregnende bagtanker, og det er måske denne ærlighed, hendes publikum fornemmer som filmens stærkeste kvalitet.

Andre kvaliteter kan nævnes, f.eks. instruktørens manglende trang til at skabe sig stilistisk og den milde nænsomhed, hvorved hun nærmer sig sine emner. Hendes billeder råber ikke op, men er helst diskret lavmælte i tonefaldet, og hendes persontegninger er præget af et næsten rørende tolerant temperament. Der er ikke megen plads til frastødende slyngler i hendes film. Holdningen er forstående, aldrig fordømmende.

Det er sympatisk og kan også være kønt poetisk. Til gengæld giver det ikke næring til megen episk dynamik eller dramatisk intensitet. Billederne i Astrid Henning-Jensens film kan være lovlig blanke, forløbene mat forudsigelige. Når hendes stil er værst, er den sød, blød og bleg. Når den er bedst, skaber den varsomme øjeblikke af overbærende psykologisk indsigt.

Ebbe Iversen

Cocktail (37 S), Cykledrengene i tørvegraven (40 kortfilm co-I+co-M), Christian IV som bygherre (41 kortfilm Sp), S.O.S. Kindtand (43 kortfilm co-I+co-M), Når man kun er ung (43 I-ass+co-M), De danske sydhavsoer (44 kortfilm co-I+co-M), Flyktninger finner en hamn (44 kortfilm co-I+co-M), Dansk politi i Sverige (45 kortfilm co-I+co-M), Skibet er ladet med (45 kortfilm I), Ditte Menneskebarn (46 I-ass), Det gælder din frihed (46 F), Stemning i april (47 co-I+co-M), De pokkers unger (47 co-I), Denmark Grows Up (47 kortfilm co-I+co-M), Kristinus Bergmann (48 co-I), Palle alene i verden (49 I+M), Vesterhavsdrenge (50 co-I+co-M), Kranes konditori (51 NO I+M), Ukjent navn (51 NO I+M), Better Than Cure (53 kortfilm co-I), Solstik (53 co-I+co-M), Tivoligården spiller (54 kortfilm co-I+co-M), Ballettens børn (54 kortfilm I+co-M), En sælfangst i Nordgrønland (55 kortfilm M+KI), Kærlighed på kredit (55 I+M+KI), Nye venner (56 kortfilm M), Horse on Holiday/Hest på sommerferie (59 kortfilm I+co-M), Et brev til en søn (61 tv I), Forræderiet (62 tv I), Kvinden og soldaten (52 tv I), Een blandt mange (62 I+M+P), Kort år sammen/Kort er sommeren (62 SV co-M), Den jagede (63 tv I), Der er noget i luften (64 tv I) Et minde om to mandage (64 tv I), Vend dig ikke om (64 tv I), De blå undulater (65 tv-novellefilm I+co-M), Utro (66 I+P+M), Min bedste far er en stok (67 novellefilm I+M), Nille (68 novellefilm I+M), Mig og Dig/Mej och dej (69 DA/SV I+co-M), Vinterbørn (78 I+M+co-KI), Øjeblikket (80 I+M+co-KI), The Element of Crime/Forbrydelsens element (84 S), Hodja fra Pjort (85 I på efterarbejdet +S), Barndommens gade (86 I+M).

Stefan Henszelman

Instruktør. Født 1960. Stefan Henszelman er uddannet som klipper på Filmskolen, men debuterede allerede under dette uddannelsesforløb som instruktør med afgangsfilm *Try to Remember*. Den forsøger i tilbageblikksform at afdække en psykisk krise, der ikke mindst synes at være forårsaget af hovedpersonens fortrængning af sin homoseksualitet. Kernen i filmen er en noget sentimentalt opfattet drengeforelskelse – formen stærkt klippe-eksperimenterende. Kortfilmen *Venner Forever*, produceret til serien "Ung 85", var et stort fremskridt. En sensitiv, detaljerpræcis historie om den vege 15-årige Kristians første tid på en ny barsk skole, hans vaklen mellem venskab med den mere modne Henrik og opportunistisk solidaritet med klassens hårde dreng Patrick og dennes slæng af mobbende kammerater.

Filmene giver et troværdigt, livligt og tilsyneladende meget miljø-ægte billede af *moderne* skoleungdom (i modsætning til den ellers dominerende tilbageskuende tendens i dansk film), og placerer med skarp situationforfølelse den vaklende Kristian mellem de to valgmuligheder.

Filmene indgik i næsten uredigeret form som hele indledningen til Henszelmans spillefilmsdebut *Venner for altid*, der kører den ellers overvejende positivt opfattede Henrik ud på et sidespor og bringer bøllen Patrick frem i rampelyset som til sidst erklæret bøsse. Også Kristian forløses erotisk gennem mødet med en ældre kvinde (Lill Lindfors, mindre kan ej gøre det). En fortsættelse, der

nok viser Henszelmans filmiske musikalitet og blik for nuancer i den enkelte situation, men som med alt for beslutsom optimisme skubber personerne gennem afgørende udviklingsforløb, der blaffer som velmenende postulat.

Filmens produktion i to skarpt adskilte etaper synes medvirkende til uegaliteten. Henszelman er som 27-årig meget tidligt ude efter danske forhold og har indlysende filmfornemmelse. Et talent at bygge videre på.

Morten Pii

Stabil sild (77-79 workshop-film co-I+co-M+co-F), De uanstændige (83 KI), ... men det var godt betalt (83KI) Try to Remember (84 filmskole-afgangsfilm I+M+KI), I lige linie (84 filmskole-afgangsfilm KI), Der er en kridteirkel om dit liv (84 kortfilm co-I+KI), Venner for Ever (85 novellefilm I+M+KI), Ballerup Boulevard (86 KI), Venner for altid (87 I+M+co-KI), Sygdommen døden (87 workshop-film KI).

Esben Høilund Carlsen

Instruktør. Født 3.8. 1941. Esben Høilund Carlsen har ikke instrueret særlig mange film – faktisk kun fire siden debuten i 1974 med *Nitten røde roser*, og af de fire var *Gangsterens lærling* ikke hans eget projekt fra begyndelsen. Han trådte ind som redningsmand, da den oprindelige instruktør ikke magtede opgaven. Denne sparsomhed i produktionen kan selvfølgelig have flere årsager. Der findes adskillige instruktører i Danmark, der ikke har lavet nær så mange film, som de gerne ville. Men for Esben Høilund Carlsens vedkommende fornemmer man, at hans ambitioner om at instruere næppe er større end hans lyst til at fungere som igangsætter eller produktudvikler – sådan som han også kommer til som entreprise-chef for faktastof i det kommende TV 2.

Man kan heller ikke påstå, at der banker nogen heftig kunstnerisk puls i Esben Høilund Carlsens film. Den bedste af dem er *Slingrevulsen*, der er en ret vittig og moden, sørgmunter komedie om mellemgenerations forfamskede forhold til kærligheden. Mens til gengæld kriminalfilmen *Rainfox* var nærmest totalt mislykket, blottet for indre liv og kaotisk i sin struktur.

Derfor er der egentlig ikke så forfærdelig meget at sige om Esben Høilund Carlsen som filmskaber. Han kan lave noget ganske godt, han kan lave noget temmelig skidt, og nogen egentlig linie i hans begrænsede produktion er vanskelig at få øje på. Til gengæld er han et begavet, velformulerende menneske, en skarp analytiker og glimrende debator, så han vil formentlig blive en god mand for TV 2.

En sandfærdig anekdote kan berettes om Esben Høilund Carlsen. Da *Nitten røde roser* i sin tid blev vist på filmfestivalen i Teheran, erklærede han på den efterfølgende pressekonference, at han ikke selv betragtede sin film som rigtig vellykket. Det var en både

klædelig og i festival-sammenhæng særdeles usædvanlig udtalelse.

Ebbe Iversen

Giv Gud en chance om søndagen (70 Pl-ass), **Kære Irene** (71 I-ass), **I morgen min elskede** (71 S Pl), **Nitten røde roser** (74 I+M), **Kun sandheden** (75 s I-ass), **Gangsterens lærling** (76 co-I), **Kvindesind** (80 S), **Slingrevalsen** (81 I+S), **Der er et yndigt land** (83 S), **Rainfox** (84 I), **Apotekerens i Broager** (85 tv-serie i to dele I), **Eddie Holms andet liv** (86 tv I), **Mordet i Finnerup lade** (87 Tv-Syd tv-serie i 2 dele I), **Bill og Daphne** (87 tv-serie i 3 dele I).

Palle Kjærulff-Schmidt

Instruktør. Født 7.7.1931. Debuterede som teaterinstruktør 1953 og var derefter i nogle år hovedkraft på Studenterscenen. Blandt hans vigtigste teateropsætninger er den tidstypiske Rifbjerg-Panduro-Jesper Jensen revy "Gris på gaflen" (1962) og Rifbjergs selvstændige dramatikdebut "Hva' skal vi lave?" (1963). Han har siden 1959 lavet radioteater, bl.a. Panduros "Lollipop" (1960), og siden 1960 tv-teater, hvor han har instrueret en lang række værker, både transplanteret teaterdramatik – fra Plautus, Shakespeare og Racine over Tjehov, Ibsen og Strindberg til Beckett, Pinter og Fassbinder – og formidlet originalskrevet dansk tv-dramatik af Rifbjerg, Erik Knudsen, Leif Petersen, men først og fremmest af Panduro. I et kongenialt samarbejde skabtes den lange række spil (minus serierne) fra *En af dagene* (1963) til *Louises hus* (1977), der alle kredser om det velstående borgerskabs eksistentielle og moralske anfægtelser. De udgør en af de store og efterhånden helt legendariske bedrifter i moderne dansk dramatik, som jo ellers ikke har så overvældende meget at byde på, en syntese af tidstypiske holdninger og tendenser som et massepublikum kunne spejle sig i. Hans senere forsøg på at forløse Rifbjergs tilsvarende danske totalversion, *Vores år* (fire dele, 1980), lykkedes til gengæld ikke.

Kjærulff-Schmidt begyndte sin filmkarriere som instruktørassistent ved ASA 1952, debuterede i 1957 med *Bundfald*, et socialt melodrama om trækkerdreng i storbyen. *De sjove år* (1959), en tyndbenet folkekomedie om det muntre studenterliv, havde manuskript af Rifbjerg, et samarbejde der fortsatte i de følgende seks film. Deres fælles gennembrudsfilm, *Weekend*, var det store slag i bolledejen i 1962, dristig dansk nybølge (hyldet med et helt nummer af *Kosmorama!*) om de tredivetårige løse moral og livslede. Den afslappede hverdagsskildring med et pust fra den store verden fortsatte i kærlighedsfilmen *To* og især *Der var engang en krig* (1966), som med sin poetisk sensitive og eksakt erindrede skildring af en halvstor drengs oplevelse af besættelsestiden, puberteten, familien og kærligheden blev et af moderne dansk film vigtigste værker. Efter dette Truffaut'ske mesterværk kom den skuffende

Antonioni-pastiche *Historien om Barbara*, om krisen i en skuespillerindes liv. Hverken *I den grønne skov*, et lystspil om Dyrehavsbakken, eller Bodelsen-thrilleren *Tænk på et tal* var vellykkede, og især den sidste pegede definitivt på, at instruktørens talent er for den indforståede skildring af den usikre dansker, fortrinsvis i form af en lydør præsentation af et godt manuskript, mere end for afviklingen af et dramatisk handlingsforløb, hvilket også hans seneste film bekræfter: Først i 1984 kom han tilbage til spillefilmen med den uinciterende Grønlandshistorie *Tukuma*, også med manuskript af Rifbjerg, men det blev ikke et come back. Hans seneste film, *Peter von Scholten* (efter manuskript af Sven Holm), kan på den baggrund kun betragtes som en fremgang, men forekommer uinspireret, konventionel og dramaturgisk svag. Han udstillede i 1985 fotos fra sine mange rejser på Kunstindustrimuseet.

Peter Schepelem

Bundfald (57 I+M), **De sjove år** (59 I+co-M), **Trekklæng** (60 tv), **Kamæleon** (60 tv), **Præsten i Vejlbjerg** (60 tv), **Britannicus** (60 tv), **En tur i byen** (61 tv), **Løgnhalsen** (61 tv), **Helligtrekongersaften** (61 tv), **Weekend** (62), **Vi venter på Godot** (62 tv), **Kollektionen** (62 tv), **Harlekin ægtemand** (62 tv), **En af dagene** (63 tv), **To** (64), **Elskeren** (64 tv), **Nordisk kvadrille** (65, afsnittet Sommerkrig), **Der var engang en krig** (66 I+co-M), **Historien om Barbara** (67), **I den grønne skov** (68), **Stine og drengene** (68 S), **Tænk på et tal** (69 I+M), **Olsen-Banden på spanden** (69 S), **Ska' vi lege skjul?** (70 co-M), **Udviklinger** (70 tv), **Et godt liv** (70 tv), **Hjemme hos William** (71 tv), **Kommunisten** (71 tv), **Rundt om Selma** (71 tv), **Stoppested** (72 tv), **Et nytårseventyr** (72 tv), **Fru Geesches frihed** (73 tv), **Under observation** (73 tv), **I Adams verden** (73 tv), **Et dukkehjem** (74 tv), **Bertram og Lisa** (75 tv), **Anne og Paul** (75 tv), **Ejendomsretten** (75 tv), **Louises hus** (77 tv), **Tre søstre** (77 tv), **Hvem har bolden** (78 tv), **Vores år** (80 tv-serie i fire dele), **Uvejr** (80 tv), **Opfinderkontoret** (82 tv-serie i seks dele), **Kasimir og Karoline** (83 tv), **Tukuma** (84 I+co-M), **Peter von Scholten** (87).

Søren Kragh-Jacobsen

Instruktør. Født 2.3.1947. Tidligt ud af folkeskolen og uddannet som elektromekaniker på B & W. To års ophold i Tjenuk i Czekoslovakiet på filmskolen i Prag. Derefter ved DR og fastansat i fjernsynets børne- og ungdomsafdeling fra 1976, før han tog skridtet over til spillefilmen og debuterede med den mundrette og følsomme komedie *Vil du se min smukke navle*, der først og fremmest understregede Kragh-Jacobsens talent for at instruere prøvede skuespillere og uanstrengt fange tidens jargon, helt i forlængelse af de pubertetsskildrende tekster på LP'en "Hinkeruder på motorvejen" fra 1976 (udsendt med gruppen Biorytmer, der blev opløst i 1979). I *Gummi Tarzan* administrerede han med stor sikkerhed balancen mellem det hverdagsagtige og fantasifulde og enden for at ramme en tone af komik med underliggende vemod i drengens hjemlige bryderier

og tilflugt i eventyret hos Kran-Ole i Sydhavnens meddigtende miljø.

I den første voksenfilm *Isfugle* fik optimismen mørke mellemtoner, da Kragh-Jacobsen tog brydetag med en mere sammensat personschildring og symboladede scenerier i historien om et kompliceret venskab mellem to 80'er-typer: den fortidsplagede nihilist og den vege beskyttede, hvis blufærdighed og forsigtige skridt ud i virkeligheden er karaktertræk, der også genfindes hos hovedpersonerne i de to første film. Det rundhjørnede trods-alt optimistiske menneskesyn i Kragh-Jacobsens produktion er udviklet i tæt samarbejde med forfatteren Hans Hansen, med hvem han også lavede TV-spillet *Livet er en god grund* i 1985 – en titel, der i sit grundsyn afspejler aforismerne i *Gummi Tarzan* og *Isfugle*, henholdsvis "Der er altid noget man er god til" og "Det er ikke altid, der er nogen, når man har brug for dem".

Skønt tydeligt forankret i en konkret realistisk hverdag er Kragh-Jacobsen mere optaget af følelserne og en poetisk fortolkning af mulighederne end af at tilpasse sig dansk films normale socialrealisme, hvad han også demonstrerede i den visuelt velkomponerede tv-serie *Guldregn* efter Anders Bodelsens roman. De seks afsnit var produceret af Metronome Television, som Kragh-Jacobsen har været tilknyttet siden 1983 som husinstruktør. I et kommende projekt med arbejdstitlen "Emma" vender han sig igen mod barndommen med historien om en ung pige, der iscenesætter sin egen kidnapning, og derefter får Kragh-Jacobsen forhåbenlig mulighed for også mere kontinuerligt at tilføre voksenfilmen de kvaliteter, der indtil videre har givet det sidste tiårs danske børne- og ungdomsfilm et sympatisk ansigt.

Michael Blædel

Vil du se min smukke navle? (78 I+co-Mu), **Charly og Steffen** (79 sangtekst), **Gummi Tarzan** (81 I+co-M), **Otto er et næsehorn** (83 Kritik), **Isfugle** (83 I+co-M), **Min farmors hus** (84 co-M), **Guldregn** (87 tv-serie i 6 dele I).

Hans Kristensen

Instruktør. Født 25.9.1941. Hans Kristensen fik et opsigtsvækkende gennembrud i 1973 med *Flugten*, der var noget nyt i datidens danske film: en kriminal-film med en del action, lavet i reaktion mod de mange litterære "sjæle-film" der dengang var på mode. Hans Kristensen var med i en gruppe af instruktører, der alle debuterede med Erik Crone som producent og alle havde gået på Filmskolens første eller andet hold: Gert Fredholm, Esben Høilund Carlsen, Anders Refn. Og blandt disse fremstod han som den mest oplagte auteur, med Ole Ernsts Per-figur som det fremtrædende tematiske bindeled mellem de tre første film, han lavede.

Flugten, *Per* og *Blind makker* handler alle

om klasseindsætninger. I *Flugten* sættes proletaren Per op mod økonomiske bagmænd, i *Per* mod en forsikringsvindlende Strandvejsdirektør og i *Blind makker* mod et forsikringselskab, hvor han får ansættelse. Her er den forhåndsede, uarticulerede "op-rører" selv kommet ind i varmen, og protesten mod "systemet" er overtaget af en verdensfjern Jesper Klein og hans blinde kammerat. Dette protest-tema ender lige så blindt som mange af halvferdernes politiske oprørstendenser, og Hans Kristensen har da heller ikke senere kunnet videreføre det.

De tre Per-film har en fortælle-mæssig dynamik og sikkerhed i detaljerne, der placerer dem blandt de bedste af halvferdernes danske film. Tilsvarende er TV-serierne *John, Alice, Peter, Susanne og lille Verner* (1976) og *Opgang* (1979) måske – ved siden af *Matador* – de mest vellykkede danske forsøg i seriegenen, minutøse, indfølelse, varme og humoristiske udforskninger af danskerne liv i lejekasernerne, med idealet om fællesskab som bærende idé.

Disse serier er lavet som TV-film – i firserne blev Hans Kristensen en flittig leverandør til det elektroniske TV-teater, med et mærkbart kvalitetsfald. Heller ikke hans to firser-film har levet op til forventningerne: *Undskyld, vi er her* var en forceret farce, der nærmest parodierede ældre motiver i produktionen, og *Kurt og Valde* rendyrket folkekomedie i støvet dansk konvention.

Hans Kristensens film bliver problematiske og slingrende i samme øjeblik han lægger den realistiske fortællestil på hylden. Han er en gedigen realistisk fortæller med et filmisk naturtalent, som de seneste år synes ofret for et krav om fornyelse, der kan forekomme lige fejllaceret hvad enten kravet kommer fra ham selv eller omgivelserne.

Morten Piil

Stine og drengene (69 I-ass), **Rend mig i revolutionen** (70 I-ass), **Løgneren** (70 I-ass), **One of Those Things/Hændeligt uheld** (71 I-ass), **Ballade på Christianshavn** (71 I-ass), **Olsen-banden i Jylland** (71 I-ass), **Nu går den på Dagmar** (72 I-ass), **Livredning** (72 kortfilm I+M) **På'en igen Amalie** (73 I-ass), **Flugten** (73 I+co-M+co-P), **Mig og mafiaen** (73 I-ass), **Per** (75 I+co-M), **Blind makker** (76 I+co-M), **John, Alice, Peter, Susanne og lille Verner** (76 tv-serie i 4 dele I+co-M), **Opgang** (79 tv-serie i 6 dele I+co-M), **Undskyld vi er her** (80 I+co-M), **Det hemmelige Danmark** (81 tv I), **Afslutningen** (81 tv I), **Børn** (82 tv-serie i 6 dele I), **Kurt og Valde** (83 I), **Med Lille-Klas i kapp säcken/Med Lille-Klas i kufferten** (74 SV/DA I-ass).

Jørgen Leth

Instruktør. Født 14.6.1937. Der findes folk, som ikke har det let med Leth. Det skyldes nok i hvert tilfælde delvis, at hans film kan have et præg af alvorstung selvhøjtidelighed, et næsten messende tonefald, som i værste fald tangerer det ufrivilligt komiske. Nogen stor humorist er Jørgen Leth uanægtelig ikke. Men han er til gengæld et

uhyre nysgerrigt menneske, hvis mange film er en fortløbende udforskning af verdens mærkværdigheder – eller rettere sagt af deres udseende. Jørgen Leth er nemlig ikke interesseret i at analysere tilværelsen. Han vil vise den, demonstrere dens mangfoldige fremtrædelsesformer, stille dem ukommenteret til skue. Moralske vurderinger er op til tilskueren.

Det kan ligne holdningsløshed, men er faktisk en holdning. Man kan sige, at Jørgen Leth er en slags visuel konkretlyriker, der tillægger sine billeder deres egen autonome værdi. Billedet er budskabet. Men naturligvis også udvælgelsen af billederne, deres indbyrdes rækkefølge, og her er Jørgen Leth dygtig til at arbejde med kontraster, som alligevel får sagt noget mere end de enkelte billeder selv.

Jørgen Leth er en køligt observerende registrator, men også en sanselig kunstner med et vågent blik for tingenes stoflighed. Han er af temperament dokumentarist, og det går ham ilde, når han forsøger sig med fiktion (*Udenrigskorrespondenten*). For fiktionen kræver en forud fastlagt struktur, men Jørgen Leth vil helst improvisere sig frem – lade sig inspirere af begivenhedernes uforudsigelighed.

Hans bedste film er af en klarhed og skønhed, som på en eller anden måde får en rituel metafysisk dimension. Og hans kunstneriske stil er, om man nu føler sig på bølglængde med den eller ej, så original som nogen i dansk film.

Ebbe Iversen

Stopforbud (63 kortfilm I), **Se frem til en tryk tid** (64 kortfilm I), **Barberer** (64 kortfilm I), **Cykleløb** (66 P1+M), **Det perfekte menneske** (67 kortfilm), **Nær himlen, nær jorden** (68 kortfilm I), **Ofelias blomster** (68 kortfilm I), **Frændelos** (70 co-I+co-M), **Motion Picture** (70 kortfilm I), **Eftersøgningen** (70 kortfilm co-I), **Dyrehaven – den romantiske skov** (70 kortfilm I), **Livet i Danmark** (71 kortfilm I), **Stjernerne og vandbærerne** (74 I+M+Komm+Sp), **Klaus Riffbjerg** (74 kortfilm I), **Det gode og det onde** (75 I+M+D), **Den umulige time** (75 kortfilm I), **En forårsdag i helvede** (77 I+M+Sp), **Peter Martins – en danser** (78 kortfilm I), **Kalule** (79 kortfilm I), **At danse Bourbonville** (79 kortfilm I), **Sanct Hansaftenspil** (79 tv I), **Step on Silence** (81 kortfilm I), **66 scener fra Amerika** (81 kortfilm I), **Pelota** (83 kortfilm I), **Udenrigskorrespondenten** (83 I+co-M), **Det legende menneske** (86 kortfilm I+M+Sp), **Notater fra Kina** (86 udsendt 87 DA/USA dokumentarfilm I+co-P+M+Sp).

Nils Malmros

Instruktør. Født 5.10. 1944. Nils Malmros har kun lavet fem film i løbet af tyve år. Den første er et rent amatørværk, som er forblevet utilgængelig for en større offentlighed; den anden blev til på et møjsommeligt sammenskrabet lavt budget, blæst op fra sort/hvid 16mm og først efter sin premiere præmieret af den Filofond, som nu ikke længere kunne ignorere dette åbenlyse ta-

lent; kun de tre seneste er blevet lavet på normale filminstitutstøttede betingelser. Ikke desto mindre har Malmros med denne håndfuld placeret sig som én af de mest markante og originale kunstnere i den danske films historie. Med den ægte amatørs renfærdige ildhu har han gjort det ved indædt stædigt at fastholde sit helt private univers i en rekonstruktion af sin egen opvækst i Aarhus, genoplevet i erindringens forklarende lys. I et vellykket samarbejde med fotografen Jan Weincke står de tre seneste film som poetisk medrivende, overrumplende vittige værker, hvor der er kælet for den mindste detalje – helt ned til den langsommeligt trælse eftersynkronisering, der sikrer det helt præcise østjyske tonefald hos de hovedsageligt ikke-professionelle medvirkende. Og det er bl.a. denne detail-mættede autenticitet, der gør Malmros til en ægte, original kunstner. Senest har han – efter en veloverstået embedseksamen, der har været længe undervejs – kastet sig ud i lægegerningen, og filmarbejdet har været lagt på hylden. Men heldigvis kun for en tid. Han er nu igang med forberedelserne til en ny film, og det store publikum, hvis årvågenhed han har påkaldt sig, glæder sig allerede.

Asbjørn Skytte

En mærkelig kærlighed (68 amatørfilm I+P+M+co-F+K1), **Lars Ole, 5c** (73 delvis optaget som amatørfilm I+co-P+M+K1), **Dreng** (77 I+co-P+M+co-T), **Kammesjukjul** (78 tv I+M), **Kundskabens træ** (81 I+co-M), **Skønheden og udynet** (83 I+M).

Anders Refn

Instruktør. Født 8.4.1944. Med sin debutfilm *Strømer* fra 1976 fik Anders Refn ry for at være en af vores dygtigste yngre instruktører, en af dem med bedst styr på apparatet. Hans to følgende film, *Slægten* og *De flyvende djævle*, har vist, at han er mere end det, ikke så lidt af en *auteur*, der stædigt forfølger personlige temaer og kredser om den samme hovedfigur.

Strømer gav Jens Okking hans første film-hovedrolle som en retfærdighedstørstende kriminalbetjent, der ene mand prøver at opklare en vidt forgrenet sag, som magtfulde kredse helst ser mørkelagt. Betjenten ender med at opgive og vende tilbage til det nervesanatorium, han i starten blev sendt ud fra som raskmeldt. Der var både ømhed i skildringen af den primitivt frembusende politimand og bid og vid i udhængningen af de spgede kræfter, han var oppe mod. – Anders Refn førte delvis figuren videre i Gustav Wied-filmatiseringen *Slægten*, hvor Okkings Baron Helmuth farer frem på samme hidsige tyre-maner, når han tirres. Her kom også et andet tema ind, som er delvist overtaget fra Wied, men videreføres i *De flyvende djævle* – seksualiteten som faretruende besættelse, driftslivet som en bade potentiel og reel destruktiv faktor i personernes liv.

I *De flyvende djævle* stiller de to unge trapez-artisters erotiske uskyldstap sig i vejen for gennemførelsen af lederen Lazlos drøm om sammen med dem at gennemføre det legendariske nummer: den firedobbelte salto-mortale. Men også Lazlos eget heftige temperament og hele tyranniske fremfærd, som han har arvet fra de to Okking-figurer, hæmmer gennemførelsen af det store nummer. Og da den firedobbelte endelig lykkes, er der kun et sløvt, fåtalligt publikum til stede under teltdugen.

Anders Refns tre film er alle flot og effektfuldt opsatte dramaer, med et stort persongalleri og et bredt udmalet miljø. Med *Strømer* gav han sit bud på kriminalfilmen, med *Slægten* på herregårdsfilmen og med *De flyvende djævle* på cirkus-melodramaet. Men genren var i ingen af tilfældene en spændetrøje, snarere et inspirerende udgangspunkt for en psykologisk uddybning af hovedfigurerne. Trods Refns sikre styring af et stort komparseri er de mest intense, vellykkede scener i hans film ofte afsnit med kun to personer: Jens Okkings afhøring af Bodil Kjers krakelerende society-frue i *Strømer*, samme Okkings lange soveværelsesopgør med Helle Hertz' hustru i *Slægten* og Lazlos først overstrømmende, efterhånden forbitrede møde med en gammel ven i *De flyvende djævle*.

I disse lange scener lader Refn med en egen nådesløs grundighed sine personer skrælle lag på lag af sig selv, så der til slut kun er desperationen og ensomheden tilbage. Refn er en efter danske forhold sjældent illusionsløs og pessimistisk fortæller, der med sikker hånd fører sine hovedpersoner ind i en blindgade, som deres egne livsfarlige karakteregenskaber eller problematiske seksualitet har skabt for dem.

Refn har afvist en række tilbud om instruktøropgaver for i stedet at koncentrere sig om sine egne projekter, hvis manuskripter han gennemarbejder særdeles grundigt. I pauserne virker han som en værdsat klipper for blandt andre Morten Arnfred og Jon Bang Carlsen.

Forhåbenlig vil det kommercielle smæk, han fik med den engelsk-sprogede *De flyvende djævle*, ikke få ham til at vige fra den usædvanlige kompromisløse kurs, han hidtil har fulgt.

Morten Piil

Dyden går amok (66 I-ass), Fantasterne (67 I-ass), Dr. Glas (68 Kl-ass), Midt i en jazztid (69 I-ass), Den gale dansker (69 Script+K1), Kære Irene (71 K1), Tintomara (71 K1), Revolutionen i vandkanten (71 K1), Med kærlig hilsen (71 K1), Den forsvundne fuldmægtig (71 I-ass), Præsten i Vejlbj (72 K1+I-ass), Mor – jeg har patienter (72 – fra 80 kaldet Johnny alene i verden – K1), Flugten (73 I-ass), Afskedens time (73 I-ass+Script), Prins Piwi (74 co-I+co-M+K1), Hjerter er trumf (76 I-ass+Script), Strømer (76 I+co-M), Terror (77 K1), En fisker i Hanstholm (77 K1), Mig og Charly (78 K1), Slægten (78 I+co-M), Johnny Larsen (79 K1), Næste stop Paradis (80 co-K1), Cirkus Casablanca (81 K1), Hotel of the Stars (81 K1), Gummi Tarzan (81 K1), Felix (82 K1), Der er et yn-

dig land (83 K1), Fugl Fønix (84 K1), The Flying Devils/De flyvende djævle (85 DA/SV I+co-M), Ofelia kommer til byen (85 K1), Take it Easy (86 K1).

Jytte Rex

Instruktør. Født 19.3.1942. Dansk films grimmeste ælling. Det må man i eventyrtællerens fædreland kunne kalde Jytte Rex, der aldrig har passet ind i det ret snævre miljø, og slet ikke til de dominerende snævertsynede opfattelser af hvad filmkunst – og liv – kan være. Og for retfærdighedens skyld: åbenbart heller ikke til publikums smag, for det såkaldt brede publikum har aldrig fundet frem til hendes dybt personlige film. Det har resulteret i et i omfang beskedent, men eksklusivt og kompromisløst oeuvre.

Den oprindelige – og stadig aktive – billedkunstner har sine rødder i krydsningspunktet mellem 60'ernes eksperimentelle maleri og det samtidigt oplømløst kvindepolitiske engagement. Men Rex' film er hverken blot formsprogseksperimenterende eller socialrealistiske, analytiske undersøgelser af kvinders livssituation, af klasse- og kønsforskellenes indlejren sig i den enkeltes livsmuligheder. Hendes bestræbelser er komplekst omfattende og mangesidige, og dog med et enkelt og klart gennemgående tema: frihedslængslen, drømmen om andre livsmuligheder.

I dette ligger en latent kritik af det eksisterende kapitalistisk organiserede liv og de i det tildelte roller, en kritik der ikke ekspliciteres. Kritikken ligger i de formulerede modbilleder og i formsproget, der er konsekvent uhierarkisk og antiautoritært. Hos Rex er den velkendte ydre narrative struktur opløst, og de forskellige handlings- og virkelighedsplaner gøres til ligeværdige elementer i et svævende rum-tid kontinuum. Indre og ydre, drøm og virkelighed, nutid og fortid indgår i en slags al-tid der er psykens og mytens.

Billedsprogets drømmesvævende karakter og fraværet af konkret sociohistorisk binding understreges yderligere af den jungianske symbolverden der genkommende væver sig ind i filmene og for midler den mytiske overbygning. Karakteristisk er titlernes lån fra folkeeventyr og Biblen, samt kvindenavne som Veronica, Maria og Judith.

Gennem 5 film har Jytte Rex udvidet sine ambitioner og sin fortælleteknik. Debutfilmen med Kirsten Justesen som medinstruktør indeholdt kort og godt syv kvinders beretninger om deres drømme og længsler, men hævet op over bekendelseslitteraturens pragmatiske individcentrering: gjort almene og mytiske i samme bevægelse. Med *Veronicas svededug* introduceredes en overlappende, mangelaget patchwork-struktur, hvor tre tematiske deles elementer krydser hinanden i en gensidig spillen sammen, mens *Achilleshælen er mit våben* mere arbejdede med de

episke forløb. Men for begge gælder det, at når drømmene skal visualiseres, sker det gennem udmalningen af en forindustriel naturlyrisk idyl, karakteriseret ved arbejdets fravær og samklang med al-naturen. Et forhold der måske i lige så høj grad skyldes manglen på billeder og begreber at tænke utopien i, som egentlig konkrete forestillinger.

Belladonna blev hendes første og hidtil eneste spillefilm optaget professionelt på 35 mm og med professionel besætning. Og for første gang fraviger hun de bevidst kornede og farvediffuse billeder, der havde fået en traditionalistisk kritik til at fråde om "lallende amatørarbejde". Men historien og den narrative struktur er umiskendeligt Rex'. Det samme er tilfældet med *Den erindrende*, baseret på motiver hos Jorge Luis Borges. Det er fortvivlende få filmfolk af Jytte Rex' status vi har herhjemme, skrev jeg i den anledning i Information. Sådan er det stadig. Og det er stadig fortvivlende.

Dan Nissen

Tornerose var et vakkert barn (71 workshop-kortfilm co-I), Smertens børn (77 S), Veronicas svededug (77 I+M+T+F+co-P), Achilleshælen er mit våben (79 I+M+co-F+co-T), Belladonna (81 I+M), Den erindrende (85 I+M+co-F+co-P).

Ole Roos

Instruktør. Født 6.6.1937. Roos, der er uddannet som fotograf og begyndte som assistent på Minerva-film bl.a. for Theodor Christensen og for onklen Jørgen Roos, lavede en række kortfilm – af hvilke portrætfilmen om Michel Simon vakte opmærksomhed – inden han i 1969 omsider kom til spillefilmen: *Kys til højre og venstre* (efter en roman af Jens Gielstrup) var en noget kuldlået skildring af desillusioneret ungdom. Roos arbejdede derefter hovedsageligt med tv-produktioner, en lang række tv-spil og tv-film, af hvilke især *Syg og munter* (1974) efter Sven Holms roman – med Jørgen Ryg som vittigt-neurotisk outsider – og *Næste week-end* (1982) – om en barns drømme-univers – var vellykkede og tv-æstetisk originale. I 1977 vendte han tilbage til spillefilmen med den prætentiose *Hærværk*, som nok først og fremmest anskueliggjorde det ufilmelige i den store undergangsroman, men i det mindste strandede med maner. Hans seneste spillefilm, *Forræderne* efter Aalbæk Jensens roman "Kridtstregen", var på samme måde ærgerrigt forsøgt, men ikke rigtig forløst, skæmmet af uspontant spil og en lidt udspekuleret formalisme i billedforløbet.

Peter Schepelern

I kø foran livet (58 kortfilm I-ass), Over alle grænser (58 kortfilm I-ass), Bare en pige (59 kortfilm I-ass), En by ved navn København (60 kortfilm I-ass), Danish Design (60 kortfilm I-ass), Enden på legen (60 kortfilm K1), Vejen til Sartano (60 kortfilm K1), Panik i Paradis (60 F+I-ass), Fritiden er allerede begyndt (62 kortfilm I+M+K1), I denne søde juletid (63 kort-

film M+K1), **Til husbehov** (63 kortfilm co-I+K1), **Mr. Customer** (63 kortfilm K1), **Pas på de små** (63 kortfilm I+M+K1), **Milk for Me** (64 kortfilm I+M), **Michel Simon** (64 I+M+P), **PH lys** (64 kortfilm I+M), **Idé bliver til virkelighed** (65 kortfilm I+M), **Interval** (65 novellefilm I+M), **Tronfølgerens forlovelse** (66 dokumentarfilm Red), **På de syv have** (66 kortfilm I+M), **Hvor hurtigt er for hurtigt?** (67 kortfilm I+M), **Cahors – Prins Henriks hjem** (67 kortfilm F), **Prinsesse Margrethes bryllup** (67 dokumentarfilm F), **Timber – Ø.K. i Canada** (67 kortfilm I+M), **Tur i natten** (68 novellefilm I+M), **Kys til højre og venstre** (69 I+co-M+co-K1), **Sæsonen slutter** (71 tv I), **Ind imellem bliver vi gamle** (71 co-I+co-M) **Møblerne** (72 tv I), **Nyheden** (72 tv I+co-M), **Mindesmærket** (72 tv I+co-M), **Bulen** (73 tv I), **Hvor er Viggo?** (73 tv I), **Til-løkke Herbert** (74 tv I), **Syg og munter** (74 tv I+co-), **Spil** (74 tv I), **De landflygtige** (75 tv I), **Hyrdre** (75 tv I+M), **Luder** (75 tv I+co-M), **Frk. Julie** (76 tv I), **Kære Fritz** (76 tv I), **Hærværk** (77 I+co-M+K1), **Side om side for rødt** (77 tv I), **Strejferne** (80 tv I), **En kærlighedshistorie fra provinsen** (82 tv I), **Næste weekend** (82 tv I), **Forræderne** (83 I+co-M+co-K1), **En rose til Villy** (86 tv I).

Helle Ryslinge

Instruktør, skuespiller. Født 10.1. 1944. Seminarieuddannet med et par tumultariske år ved folkeskolen før hun begyndte at vagebondere i det alternative teaterliv med tilknytning til Comedievognen, Jytte Abildstrøm, Solvognen og Swing-Jørgens Rytme Cirkus samt med spredte roller i TV og på film.

Med den selvskrevne og selvbiografiske *Flamberede hjerter* fik hun sit gennembrud som instruktør og lavede i dette første forsøg en robust og temperamentsfuld komedie om den moderne kvinde, der altid roder med sit følelsesliv i skyggen af mandeverdens falske tryghed, hvor hun jagter det umulige og forkaster det hun kan få. Der er meget af Helle Ryslinge i filmens hovedperson, ligesom filmens stemningsskift mellem melankolsk ømhed, groteske optrin og tragikomisk farce afspejler den stil, Helle Ryslinge har dyrket på teatret og i diverse varieteer, især i 1979 sammen med Anne Marie Helger i "Dameattraktioner", der inspirerede til filmen *Koks i kulissen*. Som type og skuespiller kan Helle Ryslinge synes i familie med de felliniske klovnefigurer, men i sine vrængende opgør med kønsroller og traditionel feminisme er hun snarere lidt af en dansk pendant til de engelske og amerikanske variete-damer, der vendte vrangen ud af etiketten og serverede borgerskabet grovhederne direkte i synet. Sophie Tucker, Joan Turner og Bette Midler er fjerne kusiner i hendes komiske slægtskab, og det er ikke tilfældigt, at hun også har optrådt sammen med Troels Trier, hvis ny partner Rebecca Brüel dyrker den samme genre.

Som usleben og uortodoks personlighed og som tidstypisk kunstner på sine egne præmisser kan hun utvivlsomt tilføre dansk film en forfriskende tone og nogle nyttige brud på pænheden, hvis det antikonneforme ikke bliver et mål i sig selv.

Michael Blædel

Pigen og drømmeslottet (74 S), **Prins Piwi** (74 S co-Mu), **Gangsterens lærling** (76 S), **Side om side for rødt** (77 tv S), **Veronicas svededug** (77 S), **Achilles-hælen er mit våben** (79 S), **Trællesnen Børn** (80 St), **Kniven i hjertet** (81 S co-Mu), **Gummi Tazan** (81 S), **Belladonna** (81 S), **Koks i kulissen** (83 S co-M Mu), **Flamberede hjerter** (86 I+M+S).

Lars von Trier

Instruktør. Født 30.4.1956 uden "von". Spil-lede som 12-årig den mandlige hovedrolle i Thomas Windings børne-tv serie *Hemmelig sommer* (otte dele, 1969), ved hvilken lejlighed han forklarede pressen, at han i hvert fald ville være noget ved filmen, når han blev stor. Efter kortvarige studier på faget Filmvidenskab ved Københavns Universitet skaffede amatør-produktionerne *Orchidégartneren* og *Menthe – la bienheureuse* ham optagelse på Filmskolen, hvor han 1979-82 lavede en række film, bl.a. den prisbelønnede *Nocturne* og gangster-pastichen *Den sidste detalje*, der – under udfoldelse af stadig større stilistisk beherskelse – markerede en suveræn afstandtagen fra danske traditioner. Afgangsfilm *Befrielsesbilleder* (der blev biografvist og siden sendt i tv) fortalte således om maj '45 med hovedvægt på de nazistiske tabere, skildret i en eksalteret, religiøst-patetisk stil.

Alle de tidlige film kan ses som tilløb til den engelsksprogede debutfilm *The Element of Crime* (1984), som med ét slag gjorde Trier til Danmarkshistoriens mest omtalte filmdebutant, der med læderjakke, skin head og uudgrundelige/flabede meninger forstod at leve op til rollen som 28-årig kultinstruktør. Filmen, som fik flere hjemlige og udenlandske udmærkelser men ikke blev noget tilbødsstykke, var holdt i et suggestivt ekspres-sionistisk billedsprog, og fortalte en eskatologisk kriminalfabel fra et dystert futuristisk Europa, et fugtdryppende, evigt-natligt inferno beliggende på et filmisk landkort, midtvejs mellem Fassbinders spejlvorden og Tarkovskijs forbudte zone. Det er ikke psykologisk persontegning eller iagttagelser fra hverdagslivet, der er Triers domæne, men filmen bød på ægte (post-)modernistisk meta-kunst på et talentniveau, dansk film ikke er forvænt med.

Filmens æstetiske princip – hvor kunsten har sin rod i anden kunst snarere end i virkeligheden – synes (efter bestillingsopgaven *Gateway Europe*, en kortfilm om Københavns lufthavn) at skulle fortsætte både i den endnu udsendte tv-produktion *Medea*, som er baseret på Dreyers planlagte filmatisering af Euripides, og i spillefilm nr. to, *Epidemic*, der handler om tilblivelsen af filmen selv.

Trier er, alt krukkeri til trods, et af de mest ægte og originale visuelle talenter, som dansk film har frembragt, et talent som sikkert skal vise sig mere rummeligt og overras-kende end filmene fra den første fase marke-

rer. Foreløbig noterer man sig, at han i et par reklamefilm for Ekstra Bladet byder på så til-trængte ingredienser som humor og narrativ klarhed, faktisk fristes man til at se *Gå i Bad Med Ekstra Bladet* (1986) – om en ung mand der kigger ind i pigernes badstue og bliver opdaget – som Triers mest helstøbte værk, en vittig lille filmfortælling som med lydefri dramaturgi og raffineret udgangspunkt i filmmediets grundlæggende voyeurisme for-midler netop den fascination og sanselighed, som instruktøren i et manifest fra debutåret efterlyste i filmkunsten.

Peter Schepelem

Hemmelig sommer (69 tv-serie i otte dele S), **Orchidégartneren** (77 amatørfilm I+M+S), **Menthe la bienheureuse** (79 amatørfilm I+M), **Nocturne** (80 filmskolefilm), **Den sidste detalje** (81 filmskolefilm), **Befrielsesbilleder** (82 filmskole-afgangsfilm), **The Element of Crime/Forbrydelsens element** (84 I+co-M+S), **Gateway Europe** (85 kortfilm), **Gå i Bad med Ekstra Bladet** (86 reklamefilm), **Medea** (udsendes 87 tv-teater), **Epidemic** (87 I+co-M+S+co-F).

Linda Wendel

Instruktør. Født 1955. Linda Wendel, der debuterede som lyriker med samlingen "diske digte" (1980), lavede den mest vellykkede afgangsfilm på sit Filmskole-hold anno 1984, *I lige linie*, med Jens Okking som bestyrer af en porno-biograf, hvor han helst ser hustru og steddatter gå til hånd som pikant garniture. Hvilket forståeligt nok fører til et feminint oprør mod hus-tyrannen. Det gode ved filmen var ikke mindst, at den gjorde det troværdigt, at de to kvinder med en vist mål af frivillighed blev siddende i fatters ulækre fælde. Af og til kunne han jo også være meget sød.

Kvinderne var ikke sentimentalt opfattet som ofre (de blev uden fromme miner spillet af Lene Tiemroth og Stine Bierlich), og samme nøgternt nysgerrige blik på et decideret uglamourøst miljø kaster Linda Wendel i *Ballerup Boulevard*, der giver et ligefremt og stærkt afdrameret billede af en familie på økonomisk nedtur. En krise, der sender moderen i fængsel og gør datteren (igen Stine Bierlich) til lidt af en paria blandt veninderne.

Filmens var holdt i så spagt et tonefald, at den kunne falde i det intetsigende og holdningsløst fremlæggende, men den røbede samtidig fornemmelse for at indfange mærkelige ødelands-stemninger i de vestlige forstæder, hverken by eller land, kun en uendelig melankoli. Og i Morten Grundwalds portræt af den joviale, hjælpeløse familiefar viste Linda Wendel en ny finfølelse som personinstruktør.

Morten Pii

I lige linie (84 filmskole-afgangsfilm I+M), **Ballerup Boulevard** (86 I+M).